

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILS WAHL
esitatud 21. aprillil 2016¹

Liidetud kohtuasjad C-8/15 P–C-10/15 P

Ledra Advertising Ltd (C-8/15 P)
Andreas Eleftheriou (C-9/15 P)
Eleni Eleftheriou (C-9/15 P)
Lilia Papachristofi (C-9/15 P)
Christos Theophilou (C-10/15 P)
Eleni Theophilou (C-10/15 P)

versus

Euroopa Komisjon

Euroopa Keskpank

Apellatsioonkaebused — Euroopa stabiilsusmehhanism — Küprose stabiilsustoetuse programm — Küprose Vabariigi, Euroopa Keskpanga (EKP), Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandum — Tühistamise ja kahju hüvitamise hagid — Komisjoni kohustused

1. Käesolevate apellatsioonkaebustega tõstatatud tähtsaim õigusküsimus puudutab komisjoni ja vähemal määral ka Euroopa Keskpanga (edaspidi „EKP“) rolli Küprose Vabariigi ja Euroopa stabiilsusmehhanismi (edaspidi „ESM“) vahelise konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandum (edaspidi „vastastikuse mõistmise memorandum“ või „memorandum“) läbirääkimisel ja sõlmimisel finantskriisi aastatel 2012 ja 2013. Selle teema analüüsimisel tekivad küsimused ka komisjoni õiguslike kohustuste kohta tema tegevuses vastavalt ESM-i asutamislepingule,² eriti arvestades Euroopa Kohtu täiskogu 27. novembri 2012. aasta otsust kohtuasjas Pringle (edaspidi „kohtuotsus Pringle“).³

2. Apellatsioonkaebuste esemeks on kolm kahjunõuet komisjoni ja EKP vastu, mille on esitanud Küprose kahe suure panga, Küprose Panga (Bank of Cyprus, edaspidi „BoC“) ja Küprose Rahvapanga (Cyprus Popular Bank, edaspidi „CPB“) hoiustajad. Need väidavad, et pärast seda, kui Küprose Vabariik oli ESM-ilt palunud finantsabi ja mõlemad nimetatud pangad restruktureeriti, tekkis neil kahju summas 480 000–1 600 000 eurot. Lisaks nõuavad apellandid vastastikuse mõistmise memorandum (edaspidi „memorandum“) osalist tühistamist, kuna väidetavalt on nende omandiõigust rikutud.

1 — Algkeel: inglise.

2 — Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamisleping, millele euroala liikmesriigid kirjutasid alla 2. veebruaril 2012 ja mis jõustus selle esimesena ratifitseerinud 16 liikmesriigi suhtes 27. septembril 2012.

3 — Kohtuotsus, 27.11.2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756.

I. Õiguslik raamistik

A. ESM-i asutamisleping

3. ESM-i asutamislepingu põhjendus 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Euroopa Ülemkogu leppis 17. detsembril 2010 kokku, et euroala liikmesriigid peaksid looma alalise stabiilsusmehhanismi. [ESM] hakkab täitma Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) ja Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi (EFSM) praeguseid ülesandeid, andes vajaduse korral euroala liikmesriikidele finantsabi.“

4. ESM-i asutamislepingu artikkel 3 sätestab:

„ESM-i eesmärk on mobiliseerida vahendeid ja anda rangetel tingimustel, mis on asjakohased asjaomase finantsabi andmise vahendi puhul, stabiilsustoetust ESM-i liikmetele, kes on tõsistes rahalistes raskustes või kellel on oht sellistesse raskustesse sattuda, kui see on hädavajalik kogu euroala ja selle liikmesriikide finantsstabiilsuse tagamiseks. Sellega seoses on ESM-il õigus kaasata vahendeid, andes välja finantsinstrumente või sõlmides ESM-i liikmetega, finantseerimisasutustega või kolmandate isikutega rahalisi või muid kokkuleppeid või tehinguid.“

5. ESM-i asutamislepingu artikli 4 lõige 1 sätestab:

„ESM-il on juhatajate nõukogu ja direktorite nõukogu, samuti tegevdirektor ja teised vajalikuks peetavad töötajad.“

6. ESM-i asutamislepingu artikli 5 lõige 3 sätestab:

„Majandus- ja rahandusküsimuste eest vastutav Euroopa Komisjoni liige ning EKP president, samuti eurorühma esimees (kui ta ei ole esimees või juhatajate nõukogu liige), võivad osaleda [ESMi] juhatajate koosolekutel vaatljana.“

7. ESM-i asutamislepingu artikli 6 lõige 2 sätestab:

„Majandus- ja rahandusküsimuste eest vastutav Euroopa Komisjoni liige ning EKP president võivad mõlemad määrata ühe vaatleja [ESMi direktorite nõukogusse].“

8. ESM-i asutamislepingu artikli 12 lõige 1 sätestab:

„ESM võib anda oma liikmele stabiilsustoetust rangetel tingimustel, mis on asjakohased asjaomase finantsabi andmise vahendi puhul, kui see on hädavajalik kogu euroala ja selle liikmesriikide finantsstabiilsuse tagamiseks. Need tingimused võivad hõlmata eri tingimusi alates makromajanduslikust kohandamisprogrammist kuni abi saamise eelnevalt kehtestatud tingimuste pideva järgimiseni.“

9. ESM-i asutamislepingu artikkel 13 (pealkirjaga „Stabiilsustoetuse andmise kord“) sätestab:

„1. ESM-i liige võib esitada stabiilsustoetuse taotluse juhatajate nõukogu esimehele. Sellises taotluses märgitakse kavandatav(ad) finantsabi vahend(id). Pärast sellise taotluse saamist volitab juhatajate nõukogu esimees Euroopa Komisjoni, kes tegutseb koostöös EKP-ga, täitma järgmisi ülesandeid:

a) hindama, kas on ohtu kogu euroala või sellesse kuuluvate liikmesriikide finantsstabiilsusele, välja arvatud juhul, kui EKP on juba esitanud artikli 18 lõike 2 kohase analüüsi;

b) hindama, kas valitsemissektori võlg on jätkusuutlik. Kui see on asjakohane ja vajalik, eeldatakse et selline hinnang koostatakse koostöös IMF-iga;

c) hindama asjaomase ESM-i liikme tegelikku või potentsiaalset rahastamisvajadust.

2. ESM-i liikme taotluse ja lõikes 1 osutatud hindamise alusel võib juhatajate nõukogu põhimõtteliselt otsustada anda asjaomasele ESM-i liikmele stabiilsustoetust finantsabi vormis.

3. Kui lõike 2 kohane otsus võetakse vastu, volitab juhatajate nõukogu Euroopa Komisjoni pidama (koostöös EKP-ga ja võimaluse korral koos IMF-iga) asjaomase ESM-i liikmega läbirääkimisi vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmimiseks, millega määratakse üksikasjalikult kindlaks finantsabiga seotud tingimused. Vastastikuse mõistmise memorandumi sisu vastab asjaomaste puuduste tõsidusele ja finantsabi andmise vahendile. Samal ajal koostab ESM-i tegevdirektor finantsabi andmise lepingu ettepaneku (mis hõlmab finants- ja muid tingimusi ning vahendite valikut), mis esitatakse vastuvõtmiseks juhatajate nõukogule.

Vastastikuse mõistmise memorandum on täielikult kooskõlas EL-i toimimise lepinguga ette nähtud majanduspoliitika koordineerimise meetmetega, eelkõige Euroopa Liidu õigusaktidega, sealhulgas asjaomasele ESM-i liikmele adresseeritud arvamuse, hoiatuse, soovitusel või otsusega.

4. Euroopa Komisjon kirjutab ESM-i nimel alla vastastikuse mõistmise memorandumile, tingimusel et eelnevalt on täidetud lõikes 3 sätestatud tingimused ja memorandum on eelnevalt heaks kiitnud juhatajate nõukogu.

5. Juhatajate nõukogu kiidab heaks finantsabi andmise lepingu, milles on üksikasjalikult sätestatud antava stabiilsustoetuse finantsaspektid ja vajaduse korral abi esimese osa väljamaksmise kord.

[...]

7. Euroopa Komisjon (koostöös EKP-ga ja võimaluse korral koos IMF-iga) kontrollib finantsabiga seotud tingimuste täitmist.“

B. Küprose Vabariigi ja komisjoni vaheline vastastikuse mõistmise memorandum

10. Memorandumi punktid 1.23–1.27 (pealkirjaga „Pankade [CPB] ja [BoC] ümberkorraldamine ja likvideerimine“) sätestavad:

„1.23. Eelmainitud raamatupidamise ja majandusliku väärtuse hinnang näitas, et Küprose kaks suurimat panka olid maksejõuetud. Selle olukorra lahendamiseks on valitsus rakendanud kaugeleulatuvat likvideerimise ja ümberkorraldamise kava. Vältimaks tulevaste ebahütluste kuhjumist ja taastamiseks sektori elujõulisuse, säilitades samal ajal konkurentsi, võeti vastu neljaastmeline strateegia, mis ei hõlma maksumaksja raha kasutamist.

1.24. Esiteks kõrvaldati kõik Kreekaga seotud varad (sealhulgas transpordilaenud) ja kohustused, mille kogusuuruseks hinnati halva stsenaariumi puhul vastavalt 16,4 miljardit eurot ja 15,0 miljardit eurot. Kreeka varad ja kohustused omandas Piraeus Bank, mille ümberkorraldamisega tegeleb Kreeka valitsus. Kõrvaldamine põhines 2013. aasta 26. märtsil sõlmitud kokkuleppel. 19,2 miljardi euro suuruses raamatupidamislikus koguväärtuses varade kõrvaldamine vähendas oluliselt Kreeka ja Küprose vahelisi riske.

1.25. Kõik [CPB] Ühendkuningriigi filiaaliga seotud deposiidid viidi üle [BoC] Ühendkuningriigi filiaali. Sellega seotud varad kaasati pangaga [BoC] varade hulka.

- 1.26. Teiseks võtab [BoC] ostu ja ülevõtmise menetlusega üle peaaegu kõik panga [CPB] Küprose varad nende õiglasest väärtusest ning kindlustatud hoiused ja hädaolukorra likviidsusabi riskid nende nimiväärtusest. [CPB] kindlustamata hoiused jäävad endisesse juriidilisse isikusse. Selle eesmärgiks on tagada, et üleantavate varade väärtus oleks suurem kui üleantavate kohustuste väärtus, milline erinevus vastaks [BoC] rekapiitalseerimise määrale [CPB] poolt, mis võrdub 9%-ga ülekantud riskiga kaalutud varadest. [BoC] rekapiitalseeritakse, saavutamaks programmi lõpuks stressitesti halva stsenaariumi alusel esimese taseme kapitali sihtmäära 9%; see peaks aitama taastada kindlustunde ja normaliseerida rahastamistingimused. 37,5% [BoC] kindlustamata hoiustest teisendatakse täieliku hääle- ja dividendiõigusega A klassi aktsiateks, mis katab suurima osa kapitalivajadusest; [CPB] endine juriidiline isik annab täiendavad panused omakapitalisse. Osa panga [BoC] järelejäänud kindlustamata hoiustest külmutatakse ajutiselt kuni alljärgnevas lõigus viidatud sõltumatu hindamise lõpetamiseni.
- 1.27. Kolmandaks koostatakse [2013. aasta juuni lõpuks] kapitalisatsiooni eesmärkide täitmise tagamiseks [BoC] ja [CPB] varade üksikasjalikum ja ajakohastatud sõltumatu hindamine, nagu seda nõuab pankade likvideerimise regulatiivne raamistik. Selleks lepatakse hiljemalt [2013. aasta aprilli keskpaigaks] [Euroopa Komisjoni], EKP ja IMF-iga konsulteerides kokku sõltumatu hindamise tingimused. Selle hindamise järel toimub vajaduse korral täiendav kindlustamata hoiuste teisendamine A klassi aktsiateks eesmärgiga tagada, et programmi lõpuks suudetaks saavutada halvale stsenaariumile vastav esimese taseme kapitali sihtmäär 9%. Kui ilmneb, et Bank of Cyprus on sihtmääraga võrreldes üle kapitaliseeritud, siis korraldatakse aktsiate tagasiteisendamine, et ülekapiitalseeritud summa hoiustajatele tagastada.“

C. Siseriiklik õigus

1. 22. märtsi 2013. aasta seadus

11. Krediidi- ja muude asutuste saneerimise seaduse (O peri exiiansis pistotikon kai allon idrimaton nomos, edaspidi „22. märtsi 2013. aasta seadus“) ⁴ artikli 3 lõike 1 ja artikli 5 lõike 1 kohaselt võttis Küprose Keskpank (edaspidi „KKP“) endale kohustuse koos rahandusministeeriumiga saneerida selles seaduses loetletud pangad.

12. Selleks nägi 22. märtsi 2013. aasta seaduse artikli 12 lõike 1 ette esiteks, et KKP võib dekreediga restruktureerida kriisilahenduse menetluse esemeks oleva asutuse võlad ja kohustused muu hulgas aktsiakapitali või mis tahes olemasolevate või tulevaste selle asutuse suhtes esinevate nõuete summa vähendamise, muutmise, järjekohtade muutmise või uuendamise teel või omakapitali võlakirjade konverteerimise teel. See punkt näeb lisaks ette, et nende meetmete hulka ei kuulu „tagatud hoiused“ 22. märtsi 2013. aasta seaduse artikli 2 viienda lõigu tähenduses. Poolte vahel puudub vaidlus selles, et üldjuhul on tegemist hoiustega alla 100 000 euro.

2. Dekreedid nr 103 ja 104

13. 29. märtsil 2013 võeti 22. märtsi 2013. aasta seaduse alusel vastu dekreedid nr 103 ja 104. ⁵

14. 2013. aasta dekreet saneerimise kohta BoC omavahenditest; õigustloov haldusakt nr 103 (to peri diasosis me idia mesa tis Trapezas Kyprou Dimosias Etaireias Ltd Diatagma tou 2013, Kanonistikiki Dioikitiki Praxi No 103, edaspidi „dekreet nr 103“) nägi ette BoC rekapiitalseerimise muu hulgas tagamata hoiuste omanike, aktsionäride ja võlakirjade omanike arvel, selleks et ta saaks jätkata

4 — EE, lisa I(I), nr 4379, 22.3.2013.

5 — EE, lisa III(I), nr 4645, 29.3.2013, lk 769–780 ja 781–788.

pangateenuste pakkumist. Nii konverteeriti kõik tagamata hoiused kolme liiki instrumentideks: BoC aktsiateks (37,5% igast tagamata hoiusest), BoC poolt aktsiateks või hoiusteks konverteeritavateks võlakirjadeks (22,5% igast tagamata hoiusest) ja KKP poolt hoiusteks konverteeritavateks võlakirjadeks (40% igast tagamata hoiusest)⁶. Dekreet nr 103 jõustus selle artikli 10 kohaselt 29. märtsil 2013 kl 6.00.

15. 2013. aasta dekreet CPB teatud ettevõtete müügi kohta; õigustloov haldusakt nr 104 (To Peris tis Polisis Orismenon Ergasion tis Cyprus Popular Bank Public Co Ltd Diatagma tou 2013, Kanonistiki Dioikitiki Praxi No 104, edaspidi „dekreet nr 104“) artiklid 2 ja 5 nägid ette, et teatud osa CPB varadest ja kohustustest, sealhulgas alla 100 000 euro suurused hoiused, kantakse üle BoC-le. Ülekanded toimusid 29. märtsil 2013 kl 6.10. Üle 100 000 euro suurused hoiused jäid CPB-sse, oodates selle lõpetamist.

II. Vaidluse taust

16. 2012. aasta esimestel kuudel oli teatavatel Küprosel asuvatel pankadel, sealhulgas CPB ja BoC, rahalisi raskusi. Küprose Vabariik pidas vajalikuks need rekapitalizeerida ja esitas finantsabi taotluse eurorühma esimehele, paludes EFSF-i või ESM-i finantsabi.

17. 27. juuni 2012. aasta avalduses märkis eurorühm, et taotletud finantsabi annab kas EFSF või ESM makromajandusliku kohandamisprogrammi raames, mis nähakse täpsemalt ette vastastikuse mõistmise memorandumis, mille läbirääkimisi viivad läbi ühelt poolt Euroopa Komisjon koos EKP-ga ja IMF-iga ning teiselt poolt Küprose ametiasutused.

18. Küprose Vabariik ja muud liikmesriigid, mille rahaühik on euro, jõudsid 2013. aasta märtsis vastastikuse mõistmise memorandumini eelnõu suhtes poliitilise kokkuleppeni. 16. märtsi 2013. aasta avaldusega väljendas eurorühm selle kokkuleppe suhtes rahulolu, tõstes esile osa kavandatavatest kohandusmeetmetest, sealhulgas loodava maksu pangahoiustelt. Eurorühm märkis, et konteksti arvestades on niisuguse rahalise abi andmine, mis võib tagada Küprose Vabariigi ja euroala finantsstabiilsuse, põhimõtteliselt õigustatud, ning kutsus asjassepuutuvaid pooli üles käimasolevaid läbirääkimisi kiirendama.

19. 18. märtsil 2013 andis Küprose Vabariik korralduse sulgeda pangad 19. ja 20. märtsil 2013. Küprose ametiasutused otsustasid pikendada pankade kinnioleku aega kuni 28. märtsini 2013, et vältida kassadesse tormamist (nn pangajooks).

20. 19. märtsil 2013 lükkas Küprose parlament tagasi Küprose valitsuse seaduseelnõu kõigile Küprose pangahoiustele kohaldatava maksu loomise kohta.

21. 22. märtsil 2013 võttis Küprose parlament vastu 22. märtsi 2013. aasta seaduse.

22. 25. märtsi 2013. aasta avalduses märkis eurorühm, et ta on jõudnud Küprose ametiasutustega kokkuleppele tulevase makromajandusliku kohandamisprogrammi põhitingimustes, mida toetavad kõik liikmesriigid, mille rahaühik on euro, ja ka komisjon, EKP ja IMF. Lisaks kiitis eurorühm heaks selle avalduse lisaks oleva rahandussektori restruktureerimiskava. Samal päeval algatas KKP president BoC ja CPB suhtes saneerimismenetluse. Dekreedid nr 103 ja 104 avaldati 29. märtsil 2013.

23. ESM-i juhatajate nõukogu tegi oma 24. aprilli 2013. aasta koosolekul järgmised otsused:

— anda Küprose Vabariigile stabiilsustoetust rahalise abi süsteemi vormis (edaspidi „rahalise abi süsteemi leping“) kooskõlas ESM-i peadirektori ettepanekuga;

6 — Neid arve ei mõjuta kindlustamata hoiuste lõplikult kokku lepitud väärtuse vähendamine.

— kiita heaks vastastikuse mõistmise memorandumi projekt, mille olid rääkinud läbi komisjon (koostöös EKP ja IMF-iga) ning Küprose Vabariik;

— teha komisjonile ülesandeks see memorandum ESM-i nimel alla kirjutada.

24. Vastastikuse mõistmise memorandumile kirjutasid 26. aprillil 2013 alla Küprose Vabariigi rahandusminister, KKP president ja komisjoni nimel selle asepresident O. Rehn.

25. 8. mail 2013 kiitis ESM-i direktorite nõukogu heaks rahalise abi süsteemi lepingu ja ettepaneku Küprose Vabariigile antava abi esimese osamakse tegemise korra kohta. See osamakse jagati omakorda kaheks makseks, mis tehti vastavalt 13. mail 2013 (2 mld eurot) ja 26. juunil 2013 (1 mld eurot).

III. Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud määrused

26. 24. mail 2013 esitasid 1) Ledra Advertiser Ltd (edaspidi „Ledra“), 2) A. Eleftheriou, E. Eleftheriou ja L. Papachristofi (edaspidi „Eleftheriou jt“) ning 3) C. Theophilou ja E. Theophilou (edaspidi „Theophilou“) (käesolevas ettepanekus edaspidi koos „apellandid“) Üldkohtule eraldi hagid, nõudes vastastikuse mõistmise memorandumisse punktide 1.23–1.27 lisamise tõttu neile väidetavalt tekkinud kahju hüvitamist ja memorandumi nimetatud punktide tühistamist.

27. Üldkohus tegi 10. novembril 2014 kohtuasjades T-289/13: Ledra Advertising vs. komisjon ja EKP,⁷ T-291/13: Eleftheriou ja Papachristofi vs. komisjon ja EKP⁸ ning T-293/13: Theophilou vs. komisjon ja EKP⁹ kolm määrust (edaspidi „vaidlustatud määrused“), millega jättis esitatud hagid rahuldamata, põhjendades seda osaliselt vastuvõetamatusena ja osaliselt õigusliku põhjendamatusena.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

28. Apellandid esitasid 9. jaanuaril 2015 Euroopa Kohtule vaidlustatud määruste peale apellatsioonkaebused nõudega:

— tühistada edasi kaevatud määrused esimese kahe põhinõude osas, s.o kahju hüvitamise nõue ja/või vastastikuse mõistmise memorandumi vaidlusaluste punktide tühistamise nõue;

— saata asjad Üldkohtule tagasi;

— teha otsus kohtukulude kohta edaspidi.

29. Komisjon ja EKP paluvad kõigis kolmes asjas Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebused rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja apellantidelt.

30. Euroopa Kohtu presidendi 27. juuli 2015. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-8/15 P, C-9/15 P ja C-10/15 P suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

31. Apellandid, komisjon ja EKP esitasid oma suulised seisukohad 2. veebruaril 2016 toimunud istungil.

7 — EU:T:2014:981.

8 — EU:T:2014:978.

9 — EU:T:2014:979.

V. Hinnang apellatsioonkaebuste väidetele

32. Apellandid on esitanud sisuliselt identsed kaebused, mida nad põhjendavad nelja väitega. Neist kolm on seotud sellega, et Üldkohus jättis rahuldamata nende kahjunõude. Neljas väide on seotud vaidlustatud määrustes sellega, et Üldkohus jättis rahuldamata apellantide nõude tühistada vastastikuse mõistmise memorandumi punktid 1.23–1.27.

33. Enne seda, kui hakkan iga väidet analüüsima, käsitlen apellatsioonkaebuste vastuvõetavust.

A. Apellatsioonkaebuste vastuvõetavus

1. Poolte argument

34. Komisjon ja EKP esitavad vastuväite apellatsioonkaebuste vastuvõetavuse kohta. Komisjon on seisukohal, et apellatsioonkaebused ei ole piisavalt selged, täpsed ja arusaadavad, et vastata Euroopa Kohtu kodukorra (edaspidi „kodukord“) nõuetele. EKP väidab, et apellatsioonkaebused piirduvad üksnes varem Üldkohtule esitatud väidete kordamisega või taasesitamisega ega esita uusi või konkreetseid õiguslikke argumente vaidlustatud määruste kohta.

2. Õiguslik hinnang

35. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb ETL artikli 256 lõike 1 teisest lõigust, Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punktist d, et apellatsioonkaebuses tuleb näidata täpselt selle kohtuotsuse kritiseeritavad osad, mille tühistamist nõutakse, samuti seda nõuet konkreetselt toetavad õiguslikud argumentid. Selles osas on kodukorra artikli 169 lõikes 2 täpsustatud, et õigusväidetes ja -argumentides näidatakse täpselt, millised Üldkohtu lahendi põhjenduse punktid vaidlustatakse.¹⁰ Lisaks peab apellatsioonkaebus olema sidusa ülesehitusega¹¹ ning selles esitatud väited ja nõuded peavad olema selgitatud piisavalt selgelt ja täpselt.¹²

36. Need nõuded ei ole pelk formaalsus: need peavad olema täidetud selleks, et tagada fundamentaalse tähtsusega põhimõtteid nagu õiguskindlus, hea õigusemõistmine ja teiste menetlusosaliste kaitseõiguste kaitse.¹³ See on tõsi seda enam, kui arvestada, et Euroopa Kohus menetleb kohtuasju liidu kõigis 24 ametlikus keeles ja puutub iga päev kokku kohtute, riigiasutuste ja õigusnõustajatega, kes pärinevad erinevatest siseriiklikest õigussüsteemidest, millest igapähe on omad reeglid, kontseptsioonid, traditsioonid ja kultuurid.

37. Seda silmas pidades peangi tunnistama, et komisjoni ja EKP argumentid käesolevas asjas arutusel olevate apellatsioonkaebuste kohta ei ole sugugi põhjendamatud. Kui jätta kõrvale tõsiasi, et apellatsioonkaebused on koostatud hooletult ja ebatäpselt, käsitlevad need õiguslikke ja faktilisi küsimusi üpris segasel moel. Nende kehv ülesehitus ning pealkirjade, sisukorra või kokkuvõtte puudumine teevad loogilise mõttekäigu leidmise nende eri lõikude vahel lugeja jaoks raskeks ülesandeks.

10 — Vt nt kohtuotsus, 3.12.2015, Itaalia vs. komisjon, C-280/14 P, EU:C:2015:792, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika.

11 — Vt nt kohtumäärus, 29.11.2007, Weber vs. komisjon, C-107/07 P, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, EU:C:2007:741, punktid 26–28.

12 — Sellega seoses vt ka kohtuotsus, 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España vs. komisjon, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punktid 29 ja 30 ning seal viidatud kohtupraktika.

13 — Sellega seoses vt ka kohtuotsus, 11.9.2014, MasterCard jt vs. komisjon, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika.

38. Seetõttu oligi raske täpselt kindlaks teha, mitu väidet kõnealustes apellatsioonkaebustes on esitatud. See kehtib eriti teatavate õiguslike ja faktiliste aspektide kohta, mis on seotud apellatsioonkaebuste tuumaga: näiteks väidetava rahalise kahju tekitanud käitumise kirjeldus.

39. Seda silmas pidades olen seisukohal, et Euroopa Kohus peaks tõsiselt kaaluma võimalust, et apellatsioonkaebused ei vasta kas tervikuna või osaliselt Euroopa Kohtu põhikirjas või kodukorras sätestatud nõuetele, millele ma eespool viitasin.

40. Kui Euroopa Kohus peaks apellantide lohakusele vaatamata asuma seisukohale, et nende kaebusi ei saa täielikult vastuvõetamatuks tunnistada, siis leian ma, et käsitlemist vajavad neis esitatud väidetest neli. Vastupidi EKP väidetule ei korda need väited ainult esimeses astmes esitatut, vaid sisaldavad ka kriitikat vaidlustatud määruste aadressil.

41. Apellatsioonkaebuste kõik ülejäänud kritiseerivad väited vaidlustatud määruste kohta on aga minu arvates esitatud liiga ebaselgete ja korrutatuna, et neid saaks pidada nõuetekohasteks või iseseisvateks väideteks. Lisaks sisaldavad apellatsioonkaebused mitut avaldust, millega apellandid kritiseerivad Üldkohtu tuvastatud faktilisi asjaolusid.¹⁴ Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt aga loetakse faktiliste asjaolude hindamine õigusküsimuseks, mida Euroopa Kohus peab sellisena kontrollima, ainult asjades, kus Üldkohtule esitatud tõendeid on moonutatud.¹⁵ Nii et kui neid avaldusi tuleks lugeda apellatsioonkaebuste täiendavaks aluseks, oleksid need igal juhul vastuvõetamatud.

B. *Esimene väide*

1. Poolte argument

42. Oma esimese väitega vaidlustatud määruste punktide 45 ja 46 kohta väidavad apellandid, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta järeldas, et vastastikuse mõistmise memorandumi vastuvõtmine ei lähtunud komisjonist või EKP-st. Konkreetsemalt väidavad nad, et Üldkohus ei võtnud arvesse kohtuotsuse Pringle punktis 164 osutatud komisjoni kohustust tagada, et ESM-i sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumid oleks kooskõlas EL-i õigusega.

43. Komisjon väidab, et Üldkohus ei ole järeldusega, et kõnealune vastastikuse mõistmise memorandum on ESM-i ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitud rahvusvahelise avaliku õiguse akt, õigusnormi rikkunud. Komisjonil oli ESM-i asutamislepingust tulenevalt õigus ESM-i nimel memorandumile alla kirjutada, kuid ta ei ole memorandumi osaline. Seega ei muuda kohtuotsusest Pringle komisjonile tulenevad mis tahes kohustused memorandumi õiguslikku olemust, mis apellantide väitel on nende kahju põhjus.

44. EKP väidab, et see väide on vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamatu. Tema seisukoht on, et Üldkohus järeldas õigesti, et vastastikuse mõistmise memorandumi vastuvõtmine ei saanud lähtuda komisjonist või EKP-st. Seega oli Üldkohtul oma vaidlustatud määrustes õigus kahju hüvitamise hagid vastuvõetamatuks tunnistada.

14 — Vt nt iga apellatsioonkaebuse punkt 8.

15 — Vt kohtuotsus, 1.10.2014, nõukogu vs. Alumina, C-393/13 P, EU:C:2014:2245, punkt 16 ja seal viidatud kohtupraktika.

2. Õiguslik hinnang

45. See väide tõstatab sisuliselt küsimuse, kas Euroopa Liidult saab ELTL artiklite 268 ja 340 alusel nõuda sellise kahju hüvitamist, mis on tekkinud otseselt või kaudselt vastastikuse mõistmise memorandumi tõttu, mille on sõlminud ESM ja selle liige, kes on ESM-i asutamislepingu artikli 13 alusel palunud rahalist abi.

46. Sellega seoses tahaksin meenutada, et nimetatud sätte kohaselt räägib vastastikuse mõistmise memorandumi, millega määratakse üksikasjalikult kindlaks ESM-i finantsabiga seotud tingimused, läbi komisjon koostöös EKP-ga ja võimaluse korral koos IMF-iga. Kui ESM-i juhatajate nõukogu on memorandumi heaks kiitnud, kirjutab memorandumile ESM-i nimel alla komisjon.

47. Alustuseks näib oluline märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liidu vastu esitatud kahju hüvitamise hagi mõte nõuda sellise kahju hüvitamist, mis on tekkinud liidu mõne institutsiooni meetme või ebaseadusliku käitumise tõttu.¹⁶ ELTL artikli 340 kohaselt võib liit põhimõtteliselt olla vastutav oma institutsioonide (või teenistujate) kogu tegevuse eest, mis on seotud nende ülesannete täitmisega.

48. Üldkohtus esitasid apellandid kaks väidet selle kohta, et EL-i institutsioonid on oma tegevusega neile väidetavalt kahju tekitanud.

a) Esimene väide

49. Nagu ma aru saan, seisneb apellantide poolt esimeses astmes esitatud põhiargument selles, et nende väidetav kahju on tekkinud vastastikuse mõistmise memorandumile allakirjutamisest ehk aktist, mille eest nemad peavad vastutavaks komisjoni ja EKP-d.

50. Vaidlustatud määruste punktides 40–47 märkis Üldkohus, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ta pädev lahendama ainult liidu institutsioonide või liidu teenistujate poolt nende ülesannete täitmisel tekitatud kahju hüvitamist puudutavaid vaidlusi. Seega tuleb liidu vastu esitatud kahju hüvitamise nõue, mis põhineb ainult niisuguse akti või toimingu õigusvastasusel, mille ei ole vastu võtnud või teinud liidu institutsioon või tema teenistuja, vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata jätta. Üldkohus lisas, et isegi kui ESM-i asutamisleping paneb komisjonile ja EKP-le teatud ülesanded, mis on seotud selle lepingu eesmärkide saavutamise, tuleneb kohtuotsusest Pringle, et ESM-i asutamislepinguga komisjonile ja EKP-le pandud ülesannetest ei tulene mingit iseseisvat otsustusõigust ja et lisaks on nende kahe institutsiooni tegevus selle lepingu raames siduv üksnes ESM-ile. Seepärast tegigi Üldkohus järelduse, et vastastikuse mõistmise memorandumi vastuvõtmise algataja ei olnud komisjon või EKP ning seega ei ole ta pädev menetlema kahju hüvitamise nõuet, mis põhineb vastastikuse mõistmise memorandumi teatud sätete õigusvastasusel.

51. Minu arvates on Üldkohtu põhjendus veatu. On üldteada tõsiasi, et ESM-i asutamisleping, millel on küll EL-i aluslepingutega tugevad seosed, on siiski vaid väljaspool EL-i õigusraamistikku sõlmitud rahvusvaheline leping. Kui see pärast osalisriikides toimunud ratifitseerimist jõustus, tekkis sellega uus rahvusvaheline organisatsioon, millel on omad reeglid, ülesanded, institutsioonid ja töötajad.

16 — Vt kohtuotsus, 23.3.2004, Euroopa Ombudsman vs. Lamberts, C-234/02 P, EU:C:2004:174, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika.

52. Kõigi EL-i liikmesriikide nõusolekul¹⁷ kandis ESM-i asutamisleping teatavad ülesanded üle EL-i institutsioonidele (komisjon, EKP, nõukogu ja Euroopa Kohus). Tegelikult oli Euroopa Kohus juba enne ESM-i asutamislepingu sõlmimist sedastanud, et liikmesriikidel on teatavatel tingimustel õigus anda valdkondades, mis ei kuulu liidu ainupädevusse, institutsioonidele ülesandeid väljaspool liidu raamistikku.¹⁸

53. Kuid see, et liidu ühel või mitmel institutsioonil võib ESM-i õigusraamistikus olla mingisugune roll, ei muuda ESM-i aktide olemust. Need aktid on tehtud väljaspool EL-i õiguskorda: otsuseid nende kohta teevad ESM-i enda institutsioonid ja nad on siduvad ainult ESM-ile.¹⁹ EL ei ole ESM-i asutamislepingu osaline (ega ole seda ka kõik tema liikmesriigid). ELTL artikli 216 lõikest 2 tuleneb, et liidule on reeglina siduvad ainult rahvusvahelised lepingud, mille osaline ta on.²⁰

54. Vaevalt on mul sellega seoses vaja mainida, et vastuvõetav ei saa olla seisukoht, et liit on ESM-i asutamislepingu jõustumisega endale võtnud ehk asutamisleping on talle üle kandnud selles ette nähtud volitused, mis varem kuulusid liikmesriikidele.²¹ ESM-i asutamisleping on sõlmitud majanduspoliitika valdkonnas, mis ELTL artikli 6 kohaselt ei kuulu EL-i ainupädevusse. Samamoodi ei ole see konkreetne sektor, milles ESM-i asutamisleping sõlmiti, saanud liidu poolt vastu võetud õigusaktide tulemusel liidu ainupädevuse valdkonnaks. Nagu Euroopa Kohus kohtuotsuses Pringle märkis, ei viita EL toimimise lepingus mitte miski sellele, et liidul on ainupädevus anda finantsabi liikmesriigile, kes on tõsistes rahalistes raskustes või kellel on oht sellistesse raskustesse sattuda.²²

55. Tõsiasi, et teatavad EL-i õigusaktid viitavad ESM-i asutamislepingu sätetele (ja vastupidi), ei saa seda järeldust ümber lükata. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kuulu rahvusvaheline leping, mida liit ise ei ole heaks kiitnud, EL-i õiguse kohaldamisalasse ainuüksi seetõttu, et liidu õigusakti või õigusaktide eesmärk või tagajärg on rahvusvahelise lepingu teatavate sätete ülevõtmine liidu õigusesse.²³

56. Meenutan lisaks, et Euroopa Kohus sedastas alles hiljuti, et EL-i õiguskorras ei ole kohta hübriidaktidele, mida aluslepingutega ette nähtud ei ole ja mis on vastu võetud menetluses, mis vahet tegemata sisaldab EL-i enda otsustusprotsessi elemente ja valitsustevahelise iseloomuga elemente.²⁴

57. Lõpetuseks pean märkima, et nende aktide mis tahes rahalised tagajärjed tuleb kanda ainult ESM-i eelarvest.²⁵ Ehk teisiti öeldes: kui nõustuda apellantide väidetega, siis tähendaks see, nagu EKP on märkinud, et EL-i eelarve oleks mõjutatav sellise rahvusvahelise organisatsiooni otsustega, mille osalised kõik EL-i liikmesriigid ei ole.

58. Seega ei saa tõsiasi, et rahvusvahelisi lepinguid, mis sõlmitakse ESM-i ja ühe selle liikme (käesoleval juhul Küprose Vabariigi) vahel, räägivad läbi komisjon ja EKP ning nendele kirjutab ESM-i nimel alla komisjon, muuta nende lepingute tegelikku õiguslikku olemust:²⁶ need lepingud on ESM-i aktid.

17 — Vt ESM-i asutamislepingu põhjendus 10.

18 — Vt eelkõige kohtuotsused, 30.6.1993, parlament vs. nõukogu ja komisjon, C-181/91 ja C-248/91, EU:C:1993:271, punktid 16, 20 ja 22; 2.3.1994, parlament vs. nõukogu, C-316/91, EU:C:1994:76, punktid 26, 34 ja 41; ettepanek, 10.4.1992, kohtuasi 1/92, EU:C:1992:189, punktid 32 ja 41; ning ettepanek, 8.3.2011, kohtuasi 1/09, EU:C:2011:123, punkt 75.

19 — Vrd kohtuotsus Pringle, punkt 161.

20 — Selle kohta vt kohtuotsus, 21.12.2011, Air Transport Association of America jt, C-366/10, EU:C:2011:864, punktid 50, 52 ja 60–62 ning seal viidatud kohtupraktika.

21 — Vt kohtuotsus, 21.12.2011, Air Transport Association of America jt, C-366/10, EU:C:2011:864, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika.

22 — Kohtuotsus Pringle, eelkõige selle punkt 120.

23 — Selle kohta vt kohtuotsus, 21.12.2011, Air Transport Association of America jt, C-366/10, EU:C:2011:864, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika.

24 — Selle kohta vt kohtuotsus, 28.4.2015, komisjon vs. nõukogu, C-28/12, EU:C:2015:282, punkt 51.

25 — Vt ESM-i asutamislepingu 4. peatükk.

26 — Ma ei käsitle küsimust, kas ESM-i ja ühe selle liikme vaheline vastastikuse mõistmise memorandum on õiguslikult siduv leping või pelgalt poliitilise väärtusega akt.

59. Seega järeldas Üldkohus õigesti, et käesolevas asjas kõne all olevat vastastikuse mõistmise memorandumit ei saa pidada komisjoni või EKP aktiks.

b) Teine väide

60. Liidu vastutuse osas ei jõua ma käesolevas asjas teistsugusele järeldusele ka siis, kui analüüsin apellantide teist, alternatiivina esitatud väidet.

61. Apellandid väidavad, et nende väidetav kahju on tekkinud seetõttu, et komisjon jättis täitmata oma kohustuse tagada, et vastastikuse mõistmise memorandum on EL-i õigusega täielikus kooskõlas. Sellega seoses viitavad apellandid kohtuotsuse Pringle punktidele 164 ja 174, mille Euroopa Kohus on sõnastanud järgmiselt: 1) „ESM[-i asutamislepingus] osaledes edendab komisjon liidu üldisi huve. Lisaks võimaldavad ESM[-i asutamislepinguga] komisjonile antud ülesanded [...] tal kontrollida, et ESM-i sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumid oleks kooskõlas [EL-i] õigusega“; ning 2) „vastastikuse mõistmise memorandum, mille üle stabiilsustoetust taotleva liikmesriigiga läbirääkimisi peetakse, peab olema täielikult kooskõlas [EL-i] õigusega“.

62. Üldkohus kahtles selle väite vastuvõetavuses ja käsitles seda ainult lühidalt. Ta märkis vaid, et igal juhul tekkis väidetav kahju enne vastastikuse mõistmise memorandumit allakirjutamist, mis tähendas, et põhjuslik seos komisjoni tegevuse ja kahju tekkimise vahel ei olnud tõendatud.²⁷

63. Vastuvõetavuse ja Üldkohtu põhjenduse õigsuse küsimust kõrvale jättes asun seisukohale, et ka apellantide teine väide ei ole veenev.

64. Selgitamaks, miks ma nii arvan, käsitlen kaht järgmist küsimust. Esiteks käsitlen eeldust, mille põhineb väide, et komisjonil on õiguslik kohustus tagada, et nende organite või organisatsioonide aktid, mida ta väljaspool EL-i esindab, on EL-i õigusega kooskõlas ja et nende rikkumine võib liidule kaasa tuua rahalise vastutuse. Teiseks analüüsin küsimust, kas vastastikuse mõistmise memorandumit sõlmimiseni viinud läbirääkimiste ajal võis esineda EL-i õiguse rikkumist, mida komisjon oli kohustatud ära hoidma.

i) Komisjoni kohustused tegutsedes väljaspool EL-i ja liidu vastutus sellega seoses

65. Alustuseks juhin tähelepanu sellele, et kohtuotsuse Pringle punkti 164 puhul torkab esimesena silma see, et seal ei ole sõnaselgelt nimetatud ühtki konkreetset komisjoni *kohustust*. Selle punkti sõnastuse põhjal võiks arvata, et komisjon saab vastastikuse mõistmise memorandumit läbirääkimistesse astudes tagada memorandumit kooskõla EL-i õigusega. Kuid selleks, et sellest punktist õigesti aru saada, tuleb seda minu arvates lugeda selle konteksti silmas pidades.

66. Kohtuotsuse Pringle selles osas, mis puudutas komisjoni ja EKP rolli, analüüsis Üldkohus küsimust, kas ESM-i asutamislepinguga teatavatele EL-i institutsioonidele antud ülesanded on EL-i aluslepingutega kooskõlas. Üks tingimus, mis peab väljakujunenud kohtupraktika kohaselt selle kooskõla puhul olema täidetud, on see, et need lisaülesanded „ei moonuta institutsioonidele [EL-i aluslepingutega] antud volitusi“.²⁸ Komisjoni puhul meenutas Üldkohus kõnealuse kohtuotsuse punktis 163, et ELL artikli 17 lõige 1 näeb ette, et komisjon „edendab liidu üldisi huve“ ja „teostab järelevalvet liidu õiguse kohaldamise üle“.

27 — Vaidlustatud määruse punkt 54.

28 — Vt kohtuotsuse Pringle punktis 158 viidatud kohtupraktika.

67. Seega tuleb kohtuotsuse Pringle punkti 164 lugemisel silmas pidada ELL artikli 17 lõiget 1. Üldkohus vaatas ESM-i asutamislepingu läbi ja jõudis järeldusele, et komisjonile ei tulene selle sätetest ühtki kohustust, mis oleks vastuolus tema kui liidu aluslepingute kohaselt liidu huvide edendaja ja aluslepingute täitmise järelevalvaja rolliga. Vastupidi, Üldkohus leidis hoopis, et komisjonile ESM-i asutamislepingust tulenevad ülesanded on selle rolliga täielikus kooskõlas.

68. Mida tähendab kõik see käesoleva menetluse jaoks?

69. Nõustun apellantidega selles osas, et EL-i institutsioonid peavad isegi siis, kui nad tegutsevad väljaspool EL-i, rangelt EL-i õigust järgima. Seega ei tohi komisjon isegi ESM-i esindades teadlikult EL-i norme rikkuda. Lisaks ei tohi komisjon oma tegevusega kaasa aidata EL-i normide rikkumisele teiste üksuste ja organite poolt.²⁹

70. Ma ei ole aga apellantidega nõus selles osas, et see kohustus on niivõrd hõlmav, et on alust arvata, et seetõttu on komisjon kohustatud ära hoidma iga võimalikku vastuolu või pinget teiste organite aktide ja EL-i normide vahel, mis võivad konkreetses olukorras kohaldatavad olla. Parimal juhul olen nõus arvama, et komisjonil võib olla kohustus teha kõik endast olev selleks, et selliseid vastuolusid ära hoida.

71. Apellantide väidete kohaselt olemasolev tulemuse osas kaugeleulatuv kohustus ei tulene ESM-i asutamislepingust ega – mis veelgi olulisem – ELL artikli 17 lõikest 1.

72. Mis puudutab ESM-i asutamislepingut, siis pean tähelepanu juhtima sellele, et selle artikli 13 lõikes 3 on ainult sätestatud, et vastastikuse mõistmise memorandum peab olema „täielikult kooskõlas [inglisekeelses versioonis *consistent*] EL-i toimimise lepinguga ette nähtud *majanduspoliitika koordineerimise meetmetega*“.³⁰ Ei ESM-i asutamisleping ega Üldkohus – seda lepingut kohtuotsuses Pringle tõlgendades³¹ – ei viita nõudele, et vastastikuse mõistmise memorandum peab olema täielikult vastav [inglisekeelses versioonis *compliance*] kogu EL-i õigusele.

73. Ühelt poolt ei tohiks mõisteid „vastav“ ja „kooskõlas“ omavahel segi ajada. Juriidilisest perspektiivist väljendab kumbki eri mõtet: esimene tähendab, et üks tekst peab täielikult vastama teises sätestatud nõuetele või tingimustele, teine aga vaid, et tekstid peavad omavahel kokku sobima, et nende vahel ei oleks vastuolu.

74. Teiselt poolt aga on sõnaselgelt nimetatud ainult majanduspoliitika koordineerimise meetmeid. Seda on tehtud põhjusega: kui EL-i majanduspoliitika koordineerimise meetmed ei oleks vastastikuse mõistmise memorandumiga kooskõlas, ohustaks see meetmete ja seega kogu EL-i tegevuse tõhusust selles valdkonnas. Nõuet, et memorandum vastaks kõigis aspektides EL-i õigusele, ei peetud vajalikuks sellepärast, et ESM-i süsteem ei ole osa EL-i õiguskorrast.

75. Mis puudutab järgmiseks ELL artikli 17 lõiget 1, siis asun seisukohale, et komisjoni ülesanded väljaspool aluslepingute raamistikku tegutsedes ei saa üldiselt erineda tema ülesannetest siis, kui ta tegutseb nimetatud raamistiku piires, või olla neist piiravamad. Miks ma nii arvan?

29 — Vrd kohtuotsus Pringle, punkt 112.

30 — Kohtujuristi kursiiv.

31 — Vt eelkõige kohtuotsuse Pringle punktid 164 ja 174, millele apellandid viitavad.

76. Aluslepingute täitmise järelevalvajana ei ole komisjon kohustatud võtma meetmeid iga võimaliku, talle teatavaks saanud EL-i õiguse rikkumise vastu, millega kaasneb ELTL artikli 17 rikkumise oht. Nagu Üldkohus on juba oma mitmes varasemas otsuses rõhutanud, on ELL artikli 17 mõte määratleda üldiselt komisjoni volitused: seega on see institutsioonilist laadi säte, mitte reegel, mille alusel saab kohtuasju algatada eeldusega, et see on mõeldud üksikisikutele õigusi andma.³² Ei saa väita, et iga kord, kui komisjon mõnda konkreetset aluslepingu sätet rikub või selle rikkumist mõne teise organi poolt ära ei hoia, rikub ta ELL artiklis 17 sisalduvat üldnormi.³³

77. Selle selgitamiseks oleks ilmselt kasulik tuua üks paralleel. ELTL artiklitega 258–260 loodud süsteemis (üks nendest lihtsatest meetmevormidest, mille puhul komisjon täidab aluslepingute täitmise järelevalvaja rolli), on komisjonile antud kaalutusõigus selle üle otsustamisel, kas ja kui, siis millal algatada menetlust liikmesriikide vastu, kes on tema seisukoha järgi rikkunud EL-i õigust. Sama kaalutusõigus on tal ka selle üle otsustamisel, millise asjaomasele liikmesriigile etteheidetava tegevuse või tegevusetuse tõttu tuleb seda menetlust alustada.³⁴

78. Oluline on, et komisjon tegutseb nende menetluste raames ainult liidu üldistes huvides,³⁵ isegi kui nende menetluste tulemus võib kaudselt teenida ka üksikisikute huve.³⁶ Tegelikult ei näe ELTL artiklid 258–260 sõnaselgelt ette ühtki õigust üksikisikutele. Seega ei saa üksikisikud komisjoni tegevust nende menetluste raames vaidlustada.³⁷ Eelkõige ei ole üksikisikutel põhimõtteliselt ELTL artiklite 258 ja 260 alusel õigust nõuda liidult sellise kahju hüvitamist, mis on neile tekkinud komisjoni tegevuse või tegevusetuse tõttu. Ainus, mida nad saavad „kahju allikana“ vaidlustada, on EL-i eeskirjade rikkumise eest vastutava(te) liikmesriigi või liikmesriikide tegevus.³⁸ Komisjon aga peab selle kohta, kuidas ta oma rolli täidab, aru andma Euroopa Parlamendile, kes võib vajaduse korral ELTL artikli 234 alusel teha umbusalduse avaldamise ettepaneku, mis kohustab komisjoni terves koosseisus tagasi astuma.

79. Samad põhimõtted peaksid minu arvates veel enam kehtima siis, kui komisjon tegutseb väljaspool EL-i õigusraamistikku aluslepingute täitmise järelevalvajana.

80. Seega teen ELL artikli 17 lõiget 1 ja kohtuotsust Pringle arvesse võttes järelduse, et komisjon ei ole kohustatud ära hoidma iga võimalikku vastuolu või pinget teiste organite aktide ja EL-i normide vahel, mis võivad konkreetsetes olukorras kohaldatavad olla. Lisaks ei ole üksikisikutel õigust nõuda liidult sellise kahju hüvitamist, mis on neile väidetavalt tekkinud komisjoni kui aluslepingute täitmise järelevalvaja tegevuse või tegevusetuse tõttu.

81. Sellegipoolest analüüsin kõikehõlmavuse huvides ka küsimust, kas vastastikuse mõistmise memorandumile allakirjutamine oleks ka tegelikult saanud viia apellantide väidetava EL-i õiguse rikkumiseni.

32 — Vt eelkõige Üldkohtu määrus, 27.10.2008, Pellegrini vs. komisjon, T-375/07, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, EU:T:2008:466, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika.

33 — Selle kohta vt Üldkohtu otsus, 25.6.1998, British Airways jt vs. komisjon, T-371/94 ja T-394/94, EU:T:1998:140, punkt 453.

34 — Vt nt kohtuotsused, 5.11.2002, komisjon vs. Luksemburg, C-472/98, EU:C:2002:629, punktid 34–38; ja 28.10.2010, komisjon vs. Leedu, C-350/08, EU:C:2010:642, punkt 33.

35 — Vt kohtuotsus, 11.8.1995, komisjon vs. Saksamaa, C-431/92, EU:C:1995:260, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika.

36 — Selle kohta vt kohtuotsus, 24.3.2009, Danske Slagterier, C-445/06, EU:C:2009:178, punkt 67.

37 — Vt nt kohtuotsused, 14.2.1989, Star Fruit vs. komisjon, 247/87, EU:C:1989:58, punktid 10–14; ning 17.5.1990, Sonito jt vs. komisjon, C-87/89, EU:C:1990:213, punktid 6 ja 7.

38 — Vt nt kohtumäärus, 23.5.1990, Asia Motor France vs. komisjon, C-72/90, EU:C:1990:230, punktid 13–15. Vt ka Üldkohtu määrus, 14.1.2004, Makedoniko Metro ja Michaniki vs. komisjon, T-202/02, EU:T:2004:5, punkt 43.

ii) Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldatavus³⁹

82. Isegi kui Euroopa Kohus peaks asuma seisukohale, et komisjoni kui aluslepingute täitmise järelevalvaja kohustused väljaspool EL-i raamistikku tegutsedes on ulatuslikumad, kui eespool väidetud, ja et nende kohustuste rikkumise korral võib liidule tööpoolest tekkida rahaline vastutus, vajaks käsitlemist veel üks küsimus. See seisneb sisuliselt selles, kas vastastikuse mõistmise memorandumi allakirjutamine oli EL-i õiguse võimaliku rikkumise tagajärg, mille komisjon oleks pidanud ära hoidma.

83. Esimeses astmes väitsid apellandid, et punktide 1.23–1.27 lisamisega vastastikuse mõistmise memorandumisse rikuti nende omandiõigust kui üht harta artiklis 17 ette nähtud põhiõigust. Kuid vähe sellest, et nad ei selgitanud, kuidas kõnealused punktid harta artiklit 17 rikuvad,⁴⁰ ei selgitanud nad ka seda, miks peaks harta memorandumi suhtes üldse kohaldatav olema.

84. Harta artikli 51 lõige 1 sätestab, et „[h]arta sätted on [...] ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivaid põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule aluslepingute muudes osades antud volituste piire.“

85. Eespool selgitatud põhjustel ei ole mul kahtlustki, et komisjon peab väljaspool EL-i õigusraamistikku tegutsedes austama EL-i eeskirju, eriti hartat. Harta artikli 51 lõige 1 ei sisalda ju ühtki piirangut harta kohaldatavusele EL-i institutsioonide suhtes, kuigi liikmesriikide puhul on see piirang olemas.⁴¹ Lisaks kutsub see säte EL-i institutsioone üles harta kohaldamist *edendama*.

86. See aga ei tähenda, et komisjon *peab* EL-i harta standardeid kohaldama teiste või väljaspool EL-i raamistikku tegutsevate organite aktide suhtes. Pean veel kord rõhutama, et ESM-i asutamislepingule alla kirjutades teostasid teatavad EL-i liikmesriigid pädevust, mille nad olid majanduspoliitika valdkonnas endale jätnud.

87. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb EL-i õiguskorras tagatud põhiõigusi kohaldada kõigis EL-i õigusega reguleeritud olukordades, kuid mitte väljaspool neid.⁴² Harta artikli 51 lõike 1 kohaselt on harta sätted ette nähtud liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Oluline on, et harta artikli 51 lõikes 1 kasutatud mõiste „liidu õiguse kohaldamise korral“ eeldab teatava tihedusega seose olemasolu, mis ulatub kaugemale sellest, et liikmesriikide õigusega ja liidu õigusega hõlmatud küsimused on omavahel tihedalt seotud või et üks neist avaldab teisele kaudset mõju.⁴³ Muu hulgas tuleb arvesse võtta seda, kas on olemas veel mõni EL-i õiguse materiaalõiguse norm (peale harta oma, millele tuginetakse), mis on konkreetses olukorras kohaldatav ja millest tuleneb asjaomasele liikmesriigile kohustus.⁴⁴

88. Kohtuotsuses Pringle jõudis Euroopa Kohus juba järeldusele, et liikmesriigid ei ole ESM-i asutades EL-i õigust rakendanud, mistõttu harta ei ole ESM-i asutamislepingu suhtes kohaldatav.⁴⁵ Seda silmas pidades oleks võinud apellantidelt käesolevas menetluses oodata selgitust selle kohta, miks see lahendus ei ole nende arvates vastastikuse mõistmise memorandumi suhtes õige. Isegi kui neile selle

39 — Edaspidi „harta“.

40 — Kaebustes käsitleti üksnes Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni 1. protokolli artikli 1 võimalikku rikkumist, ilma neid sätteid omavahel seostamata.

41 — Vrd Peers, S., „Towards a New Form of EU Law? The Use of EU Institutions Outside the EU Legal Framework“ – *European Constitutional Law Review*, 2013, lk 51–53.

42 — Vt nt kohtuotsus, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19.

43 — Selle kohta vt kohtuotsus, 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika.

44 — Selle kohta vt kohtuotsus, 27.3.2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika.

45 — Vt kohtuotsuse Pringle punktid 178–181.

kohta istungil küsimus esitati, ei täpsustanud nad oma seisukohta: nad ainult lähtusid sellest, et harta on vastastikuse mõistmise memorandumi suhtes kohaldatav. Eelkõige ei viidanud apellandid ühelegi EL-i õiguse sättele, mis oleks memorandumi suhtes kohaldatav ja mille tõttu memorandum jääks harta tähenduses EL-i õiguse kohaldamisalasse.

89. Seega asun seisukohale, et apellandid ei ole igal juhul tõendanud, et vastastikuse mõistmise memorandumi puhul võib olla tegemist EL-i õiguse rakendamisega, mistõttu on harta sätted selles suhtes kohaldatavad.

90. Selles suhtes peaksid institutsioonid, nagu harta artikli 51 lõikes 1 sätestatud, hartat kohaldama kooskõlas oma volitustega ja nõuetekohaselt liidu pädevuse piires. Seega ei ole mingit alust väita, et komisjon oli kohustatud kohaldama harta nõudeid vastastikuse mõistmise memorandumi suhtes. Võiks väita, et komisjon ei oleks sellega sugugi EL-i õiguse rikkumist ära hoidnud, vaid hoopis laiendanud harta kohaldamisala õiguse sellisele valdkonnale, mida see akt ei ole mõeldud reguleerima.

91. Seda järeldust toetavad minu arvates mitu Euroopa Kohtu poolt lähiminevikus tehtud määrust kohtuasjades, kus üksikisikud vaidlustasid mitmesuguseid liikmesriikide ametiasutuste poolt viimase majanduskriisi ajal võetud restruktureerimismeetmeid. Selgitamata harta kohaldatavust kõnealuste, liikmesriikide võetud meetmete suhtes, sedastas Euroopa Kohus, et ta ei ole pädev tegema otsust nende meetmete kooskõla kohta hartaga.⁴⁶

c) Lõppmärkused

92. Nüüd, kus ma olen jõudnud järeldusele, et apellantide väited on alusetud, tahaksin lisada vaid järgmised märkused.

93. See, kuidas ma tõlgendan ELL artikli 17 lõiget 1 ja kohtuotsust Pringle, ei tähenda, et ESM-i õigusraamistik on õiguslik vaakum, kus ei saa vaidlustada üksikisikute õiguste rikkumisi. See tähendab kõigest, et harta ei ole üldiselt kõneldes õigusakt, mille põhjal tuleb hinnata ESM-i aktide või selle institutsioonide ja esindajate tegevuse õiguspärasust. Tegelikult on apellantidega sarnases olukorras üksikisikute jaoks, kes leiavad, et nende õigusi võidakse olla rikutud, olemas õiguskaitsevahendid.

94. Ühelt poolt võivad nende olukorras olla kohaldatavad muud siseriiklikud ja rahvusvahelised õigusaktid⁴⁷, millest tulenevaid nõudeid, mida nad esitavad nende õigusaktide alusel, on arvatavasti pädevad menetlema muud siseriiklikud ja rahvusvahelised kohtud.

95. Teiselt poolt on EL-i õiguskorras olemas võimalused ESM-i raamistikus toime pandud EL-i õiguse võimalike rikkumiste kohtulikuks menetlemiseks, kui neid üldse esineb. Kuid sellistel juhtudel ei tohiks kohtumenetlust üldiselt algatada institutsioonide vastu, kui need vaid esindavad ESM-i ja neil ei ole iseseisvat otsustamisõigust.

96. Lisaks eespool selgitatud põhjustele toetavad seda seisukohta minu arvates veel mõned kaalutlused.

97. ELTL artikkel 340 sätestab, et „[l]epinguvälise vastutuse korral heastab liit kõik oma institutsioonide või oma teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud *vastavalt liikmesriikide seaduste ühistele üldprintsipidele*“.⁴⁸

46 — Vt kohtumäärused, 14.12.2011, Cozman, C-462/11, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, EU:C:2011:831; 14.12.2011, Corpul Național al Polițiștilor, C-434/11, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, EU:C:2011:830; 7.3.2013, Sindicato dos Bancários do Norte jt, C-128/12, EU:C:2013:149; 26.6.2014, Sindicato Nacional dos Profissionais de Seguros e Afins, C-264/12, EU:C:2014:2036; ning 21.10.2014, Sindicato Nacional dos Profissionais de Seguros e Afins, C-665/13, EU:C:2014:2327.

47 — Nagu näiteks Kuproose Vabariigi põhiseadus ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon.

48 — Kohtujuristi kursiiv.

98. Arvestades, et EL-i institutsioonide tegevus, mida apellandid käesolevates asjades kritiseerivad, seisnes ülesannete täitmisel väljaspool EL-i raamistikku, tuleks seda vaadelda ennekõike rahvusvahelise avaliku õiguse taustal. Need institutsioonid esindasid tegelikult rahvusvahelist organisatsiooni (ESM-i), mille liikmed on suveräänsed riigid, eesmärgiga sõlmida rahvusvaheline leping (vastastikuse mõistmise memorandum) oma esindatava organisatsiooni ja selle ühe liikmesriigi (Küprose Vabariigi) vahel. Rahvusvahelise avaliku õiguse normide kohaselt (mille puhul on vist isegi tarbetu märkida, et neid aktsepteerivad ja tunnustavad kõik liidu liikmesriigid ja liit ise) vastutab rahvusvahelise organisatsiooni esindajate tegevuse eest üldjuhul see organisatsioon ise.

99. Nii näiteks sätestab rahvusvaheliste organisatsioonide vastutuse artiklite eelnõu (edaspidi „artiklite eelnõu“)⁴⁹ artikli 6 lõige 1, et „[r]ahvusvahelise organisatsiooni organi või esindaja tegevust oma ülesannete täitmisel loetakse rahvusvahelises õiguses selle organisatsiooni tegevuseks olenemata sellest, milline on asjaomase organi või esindaja positsioon selles organisatsioonis“. Oluline on aga, et artiklite eelnõu artiklis 7 on lisatud, et „[t]eise rahvusvahelise organisatsiooni kasutada antud riigiorgani või rahvusvahelise organisatsiooni organi või esindaja tegevust loetakse rahvusvahelises õiguses esimesena nimetatud rahvusvahelise organisatsiooni tegevuseks, kui see teostab selle tegevuse üle tegelikku kontrolli“.

100. Mulle tundub, et käesolevas asjas saab nendest sätetest inspiratsiooni ammutada. Peaks olema selge, et komisjon ja EKP on rahvusvahelise organisatsiooni (EL) institutsioonid, mis on antud teise organisatsiooni (ESM) kasutada. Vastastikuse mõistmise memorandumit läbi rääkides ja/või sellele alla kirjutades tegutsesid nad ESM-i juhatajate nõukogu esindades ja selle tegeliku kontrolli all. Seega paistab, et nad on artiklite eelnõu artiklis 7 kirjeldatud olukorras: nad tegutsesid ESM-i esindajatena⁵⁰.

101. Kooskõlas artiklite eelnõu põhimõtetega asun seega seisukohale, et vastastikuse mõistmise memorandumi läbirääkimisel ja/või selle allakirjutamisel peaks komisjoni ja EKP tegevuse eest põhimõtteliselt vastutama see rahvusvaheline organisatsioon, kelle eest nad neid ülesandeid täitsid (ESM), mitte oma organisatsioon (EL). Olukord võib aga olla teine, kui isik suudab tõendada, et EL-i institutsioon on väljaspool EL-i raamistikku piisavalt selgelt rikkunud mõnda õigusnormi, tekitades talle sellega kahju. Sellise olukorraga oleks tegemist näiteks siis, kui komisjon või EKP oleks eksikombel avalikustanud salastatud või väärtavat, mis võib kahjustada teatavaid füüsilisi või juriidilisi isikuid.⁵¹ Selle tegevuse eest võib vastutuse omistada komisjonile või EKP-le endale. Käesolevas menetluses on aga õiguslik ja faktiline kontekst teistsugune.

102. Tegelikult on apellandid käesolevates asjades komisjoni tegevusetuses süüdistades püüdnud minna mööda tõsiasi, et ESM ja ainult ESM vastutab aktide eest, mida ta oma asutamislepingu alusel vastu võtab.

103. Seega saab menetlust juhul, kui ESM tõepoolest EL-i õigust rikub, üldjuhul algatada ainult nende liikmesriikide vastu, kes selle eest vastutavad. Väljaspool EL-i raamistikku ei saa nad võimalikke kohaldatavaid EL-i õigusnorme rikkuda, või igatahes ohustada mis tahes EL-i meetme tõhusust, mida nende tegevus võib mõjutada.⁵²

49 — Vastu võetud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni rahvusvahelise õiguse komisjoni 36. istungjärgul 2011. aastal ja esitatud peassambleele koos komisjoni aruandega nimetatud istungjärgu kohta (A/66/10) (*Yearbook of the International Law Commission*, 2011, 2. köide, II osa).

50 — „Rahvusvahelise organisatsiooni esindaja“ on artiklite eelnõu artikli 2 punktis d määratletud väga laialt, nii et sellega on hõlmatud iga „ametnik või isik või üksus peale organi, kellele organisatsioon annab ülesande täita või aidata täita mõnda oma ülesannetest ning kelle kaudu seega organisatsioon tegutseb“.

51 — Selle kohta vt Üldkohtu otsus, 18.12.2009, *Arizmendi jt vs. nõukogu ja komisjon*, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 ja T-484/04, EU:T:2009:530, punktid 61–71.

52 — See põhimõte tuleneb eelkõige ELL artikli 4 lõikest 3. Selle kohta vt kohtuotsused, 31.3.1971, komisjon vs. nõukogu („ERTA“), 22/70, EU:C:1971:32, punktid 21 ja 22; ning 5.11.2002, komisjon vs. Luksemburg, C-472/98, EU:C:2002:629, punkt 85.

104. Seepärast võib ESM-i liikmetena otsuseid tegevaid liikmesriike EL-i õiguskorras pidada vastutavaks võimalike selles kontekstis toime pandud EL-i õiguse rikkumiste eest. Seega võib kodanik, kes tunneb end sellisest rikkumisest puudutatuna, algatada selle kohta pädevas siseriiklikus kohtus menetluse vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, mis puudutab riikide vastutust EL-i õiguse rikkumiste eest.⁵³

105. Need põhimõtted ei ole sugugi omased ainult rahvusvahelisele avalikule õigusele, vaid ka esindussuhetele paljude nii EL-i kui ka muude riikide tsiviil-, äri- ja haldusõiguses. Traditsiooniliselt vastutab esindatav (väliselt) rikkumiste eest, mille tema esindajad on toime pannud teda suhetes kolmandate isikutega esindades. Kui aga esindaja on tegutsenud ilma vajaliku loata või volituseta, võib see seejärel (sisemiselt) olla oma esindatava ees vastutav sellele tekitatud kahju eest.⁵⁴

106. Minu arvates toetavad seda järeldust veel Euroopa Kohtu need lahendid, mille kohaselt peavad oma õiguste rikkumisele tuginevad üksikisikud liidu ja liikmesriigi solidaarse lepinguvälise vastutuse korral kõigepealt algatama menetluse pädevas siseriiklikus kohtus juhul, kui väidetava rikkumise eest vastutavad eelkõige või peamiselt liikmesriigi asutused.⁵⁵ See põhimõte näib käesolevas menetluses kehtiv seda enam, et apellandid ei ole tõendanud, et nende väidetava kahju tinginud akti eest vastutavad kas või osaliselt EL-i institutsioonid⁵⁶.

107. Kõike eespool kirjeldatud arvestades ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui järeldas, et vastastikuse mõistmise memorandum ei lähtunud komisjonist või EKP-st ning seetõttu ei saa liidule ELTL artiklitest 268 ja 340 tuleneda vastutust teatavate punktide lisamise eest memorandumisse, mis on väidetavalt hartaga vastuolus. Esimene väide tuleb seega tagasi lükata.

C. Teine väide

1. Poolte argument

108. Apellantide teine väide on suunatud vaidlustatud määruste punkti 43 vastu ja kritiseerib Üldkohut selle eest, et see ei ole võtnud arvesse teatavaid avaldusi, mille tegi J. Asmussen, kes oli asjaomasel ajal EKP juhatuse liige. Apellandid väidavad, et J. Asmussen olevat 15. märtsil 2013 toimunud kohtumisel Küprose presidendile öelnud, et „kui Küpros oma võla jätkusuutlikkuse puudulikkuse ületamiseks esitatud nõuetega ei nõustu, lõpetab EKP kohe Küprose pankadele likviidsuse pakkumise“.⁵⁷ Seega olevat Üldkohus eiranud olulist faktilist elementi, kui ta järeldas, et vastastikuse mõistmise memorandum on akt, mille eest vastutab ESM (ja mitte komisjon ja EKP), mistõttu sellest ei saa tuleneda vastutust liidule.

109. Komisjon väidab, et selle väite näol on tegemist uue õigusliku ja faktilise argumendiga, mille apellandid tõstatasid esimest korda oma esimeses kohtuastmes antud vastustes. Väidetavalt ei ole see väide ilmsiks tulnud menetluse käigus ega laienda olemasolevat väidet. Seega tegi Üldkohus õigesti, kui lükkas apellantide sellekohased väited tagasi. Igal juhul ei muuda J. Asmusseni väidetav „ultimaatum“ tõsiasja, et vastastikuse mõistmise memorandum on siduv ainult ESM-ile ja mitte liidule.

53 — Kohtupraktika, mis algas kohtuotsustega, 19.11.1991, Francovich jt, C-6/90 ja C-9/90, EU:C:1991:428; ning 5.3.1996, Brasserie du pêcheur ja Factortame, C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79.

54 — Nii ajalooliseks kui ka võrdlevaks ülevaateks vt Müller-Freienfels, W., „Agency – Law“ – Encyclopædia Britannica, 2016, saadud aadressilt <http://www.britannica.com/topic/agency-law>.

55 — Nii tõlgendan kohtuotsuseid, 14.7.1967, Kampffmeyer jt vs. komisjon, 5/66, 7/66, 13/66–16/66 ja 18/66–24/66, EU:C:1967:31; ning 12.4.1984, Unifrex vs. komisjon ja nõukogu, 281/82, EU:C:1984:165.

56 — Liit ei saa aga solidaarselt vastutav olla seetõttu, et EL-i institutsioon annab liikmesriikide asutustele kõigest nõu või mittesiduvaid juhiseid. Selle kohta vrd kohtuotsused 26.2.1986, Krohn Import-Export vs. komisjon, 175/84, EU:C:1986:85; ning 10.5.1978, Société pour l'exportation des sucres vs. komisjon, 132/77, EU:C:1978:99.

57 — Apellandid nimetavad seda avaldust „ultimaatumiks“.

2. Õiguslik hinnang

110. Minu arvates on J. Asmusseni väidetava avalduse näol tegemist tõendiga, millega apellandid toetavad oma väidet, et vastastikuse mõistmise memorandum lähtub komisjonist ja EKP-st, mistõttu peaks sellest neile tekkinud kahju eest vastutama EL.

111. Seega kritiseerivad apellandid selle väitega Üldkohtu hinnangut tõenditele.

112. Seetõttu arvan, et olenemata sellest, kas see tõend esitati Üldkohtule õigel ajal, on kõnealune väide vastuvõetamatu. Euroopa Kohus tohib esimeses kohtuastmes esitatud tõendeid kontrollida ainult juhul, kui Üldkohus on neid tõendeid moonutanud.

113. Käesolevas menetluses aga ei ole apellandid rahul ainult sellega, et Üldkohus ei ole võtnud arvesse üht tõendit, ega väida, et viimane on seda tõendit moonutanud.

114. Igatahes on komisjonil ja EKP-l õigus, et mida iganes J. Asmussen võis Küprose presidendiga kohtudes ütelda, olgu isiklikult või ametiisikuna, ei saa see mõjutada vastastikuse mõistmise memorandumi õiguslikku olemust. Selle akti sisu eest vastutab lõppkokkuvõttes ikka ESM.

115. Seega on teine väide vastuvõetamatu ning igal juhul alusetu.

D. Kolmas väide

1. Poolte argument

116. Kolmas väide on suunatud vaidlustatud määruste punkti 54 vastu ja selles märgitakse, et Üldkohus on eksinud järeldusega, et apellantidele väidetavalt tekkinud kahju ja komisjoni väidetava tegevusetuse vahel ei ole põhjuslikku seost. Üldkohus tuvastas, et apellantide hoiuste väärtuse väidetav vähenemine oli tingitud dekreeidi nr 103 jõustumisest, mis juhtus enne vastastikuse mõistmise memorandumi allakirjutamist. Apellandid on eelkõige arvamusel, et Üldkohus on valesti tõlgendanud „tingimuste“ mõistet: vastastikuse mõistmise memorandumis olid kindlaks määratud mitte ainult tingimused, mille Küpros pidi täitma tulevikus, vaid ka sellised, mille ta oli juba täitnud.

117. Komisjon ei ole apellantide väidetega õigusnormi rikkumise kohta nõus, eriti väitega, et BoC ja CPB rekapiitalseerimine kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise teel oli üks ESM-i asutamislepingu artikliga 13 ette nähtud tingimustest. Komisjon on seisukohal, et Küprose asutused otsustasid need meetmed rakendada täiesti iseseisvalt.

118. EKP väidab omalt poolt, et apellandid nõuavad sisuliselt tõendite uut hindamist, esitamata ühtki väidet õigusnormi rikkumise kohta, mis ei ole apellatsiooniasemes lubatud.

2. Õiguslik hinnang

119. Asun seisukohale, et see väide on ainetu. Olenemata sellest, kas Üldkohus on põhjusliku seose mõistet tõlgendades ja kohaldades õigusnormi rikkunud või ei ole seda teinud, ei saaks see rikkumine niikuinii viia vaidlustatud määruste tühistamiseni.

120. Nagu apellatsioonkaebuse esimese väite puhul selgitatud, ei saa väidetava kahju tinginud tegevust EL-i institutsioonidele omistada. Seega ei ole ka vajadust analüüsida, kas kõik kolm liidu lepinguvälise vastutuse eeltingimust⁵⁸ on täidetud.

E. Neljas väide

1. Poolte argument

121. Neljanda väitega, mis on suunatud vaidlustatud määruste punkti 54 vastu, väidavad apellandid sisuliselt seda, et Üldkohus on nende nõuet vastastikuse mõistmise memorandum osaliselt tühistada vastuvõetamatuks lugedes rikkunud õigusnormi. Nende väitel peaks Euroopa Kohus juhul, kui ta nõustub kolme esimese väitega, jõudma loogiliselt järeldusele, et ka nende neljas väide on põhjendatud.

122. Nii komisjon kui ka EKP on seisukohal, et arvestades teiste väidetega seoses arendatud argumente, tuleks ka see väide tagasi lükata.

2. Õiguslik hinnang

123. Nõuete esitamisel Euroopa Kohtule on lühidus kahtlemata vourus, kuid liigne lakoonilisus on surmapatt. Käesolev väide, mis on esitatud ainult ühes lühikeses lõigus, on nende kahe vahelisel õhukesel piiril.

124. Arvamus, et Üldkohtu poolt väidetavalt toime pandud õigusnormi rikkumise nõuetekohase selguse ja ammendavusega kirjeldamine, selgitamine ja tõendamine dokumendi ühes ainsas lõigus on üpris harukordne, võib tõepoolest olla andeksantav.

125. Igatahes ei pruugi apellatsioonkaebuse käesoleva väite vastuvõetavuse käsitlemine üldse vajalik olla, kuna see väide on minu arvates ilmselgelt alusetu.

126. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on EL-i kohtud ELTL artikli 263 alusel esitatud tühistamishagi puhul pädevad kontrollima ainult liidu institutsioonide, organite ja asutuste aktide õiguspärasust.⁵⁹

127. Vastastikuse mõistmise memorandumis sõlmisid Küprose Vabariik ja ESM, kellest kumbki ei ole EL-i institutsioon. ESM-i asutasid liikmesriigid, mille rahaühik on euro. Kohtuotsuses Pringle sedastas Euroopa Kohus, et nendel liikmesriikidel on õigus sõlmida omavahel leping stabiilsusmehhanismi asutamiseks.⁶⁰ Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus põhimõtteliselt pädev kontrollima liikmesriikide tegevust, kui need teostavad kollektiivselt oma pädevust liikmesriikidena, mitte nõukogu liikmetena.⁶¹

58 — Nende tingimuste kohta vt nt kohtuotsus, 25.3.2010, *Sviluppo Italia Basilicata vs. komisjon*, C-414/08 P, EU:C:2010:165, punkt 138.

59 — Vt kohtuotsused, 31.3.1971, komisjon vs. nõukogu, 22/70, EU:C:1971:32, punkt 42; 30.6.1993, parlament vs. nõukogu ja komisjon, C-181/91 ja C-248/91, EU:C:1993:271, punkt 13; ning 13.7.2004, komisjon vs. nõukogu, C-27/04, EU:C:2004:436, punkt 44.

60 — Kohtuotsus Pringle, punkt 68.

61 — Vt selle kohta kohtuotsused, 30.6.1993, parlament ja nõukogu vs. komisjon, C-181/91 ja C-248/91, EU:C:1993:271, punkt 12; ja 4.9.2014, komisjon vs. nõukogu, C-114/12, EU:C:2014:2151, punktid 38–41.

128. On tõsi, et mõnel erandjuhul on Euroopa Kohus jätnud endale õiguse kontrollida akte, mis on küll vastu võetud nõukogu raames kohtuvate liikmesriikide aktidena, kuid mida tuleb nende sisu ja nende vastuvõtmise asjaolude tõttu käsitada nõukogu aktidena.⁶² On aga selge, et käesolevas menetluses see nii ei ole: vaidlustatud akt on vastu võetud rahvusvahelise lepingu kohaselt, mille pool liit ei ole ja millega on asutatud rahvusvaheline organisatsioon, kes on liidust erinev ja sõltumatu juriidiline isik.

129. Kuna vastastikuse mõistmise memorandumiga kohta ei saa ELTL artikli 263 alusel tühistamishagi esitada, tuleb ka neljas väide tagasi lükata ning seega kogu apellatsioonkaebus rahuldamata jätta.

VI. Kohtukulud

130. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

131. Kui Euroopa Kohus nõustub minu hinnanguga apellatsioonkaebuse kohta, peavad apellandid kodukorra artiklite 137, 138 ja 184 kohaselt kandma nii esimese kohtuastme kui ka apellatsiooniastme menetlusega seotud kohtukulud.

VII. Ettepanek

132. Eeltoodust tulenevalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

- jätta apellatsioonkaebused rahuldamata;
- mõista kohtuasjas C-8/15 P nii esimese kohtuastme kui ka apellatsiooniastme menetlusega seotud kohtukulud välja Ledra Advertising Ltd-ilt;
- mõista kohtuasjas C-9/15 P nii esimese kohtuastme kui ka apellatsiooniastme menetlusega seotud kohtukulud välja Andreas Eleftheriout, Eleni Eleftheriout ja Lilia Papachristofilt;
- mõista kohtuasjas C-10/15 P nii esimese kohtuastme kui ka apellatsiooniastme menetlusega seotud kohtukulud välja Christos Theophilout ja Eleni Theophilout.

62 — Vt kohtuotsus, 30.6.1993, parlament vs. nõukogu ja komisjon, C-181/91 ja C-248/91, EU:C:1993:271, punkt 14, ning kohtujurist Jacobi ettepanek samades kohtuasjades, EU:C:1992:520, punktid 20–22.